

Centrum Edukacji Artystycznej

RAPORT

**Z BADAŃ WYNIKÓW NAUCZANIA PRZEDMIOTU
„*HARMONIA*”
W SZKOŁACH MUZYCZNYCH II STOPNIA**

Warszawa 2019

Na przełomie maja i czerwca 2019 roku Centrum Edukacji Artystycznej przeprowadziło badania wyników nauczania przedmiotu *Harmonia* w szkołach muzycznych II stopnia dla których organami prowadzącymi są: Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, jednostki samorządu terytorialnego oraz inne osoby prawne i fizyczne prowadzące szkoły z uprawnieniami szkół publicznych.

Badania przeprowadzili wizytatorzy regionalni lub upoważnione przez wizytatorów osoby.

Badanie miało formę pisemnego testu; uczeń otrzymał arkusz testowy z instrukcjami do zadań. Test prowadzony był płytą CD. Trwał 90 minut.

Test został przygotowany przez Daniela Dramowicza – byłego wizytatora Centrum, nauczyciela dyplomowanego Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Fryderyka Chopina w Olsztynie.

Dla lepszej percepcji Raport został wzbogacony o uwagi merytoryczne i wyjaśnienia Daniela Dramowicza /wyróżnione kursywą/

Test obejmuje wszystkie wymagania ogólne obowiązującej podstawy programowej z harmonii (Dz.U. z 2017 r.) i około 75% wymagań szczegółowych.

Pojawiły się zadania dotyczące rozpoznawania zjawisk harmoniczných ze słuchu, zadania wymagające kreatywności ze strony uczniów i zadanie dotyczące harmoniki XX wieku.

Analiza harmoniczna dotyczy przykładów z literatury muzycznej.

Wpisując się w obchody Roku Moniuszkowskiego trzykrotnie wykorzystano do analizy twórczość Stanisława Moniuszki.

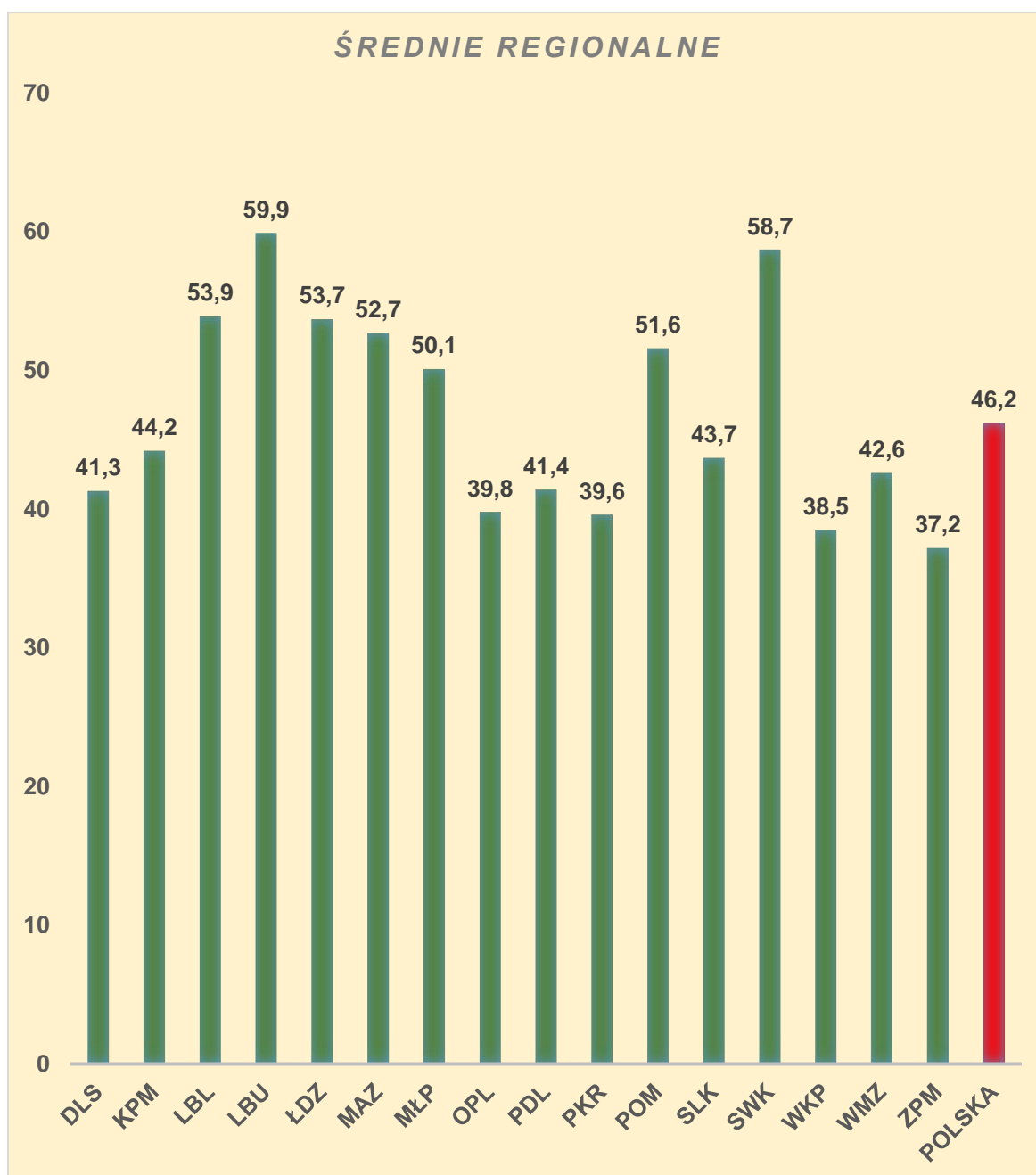
Ponadto uczniowie analizują utwory R.Schumanna, M.Regera i DJ realizującego progresję podczas współczesnych zawodów sportowych.

Zrezygnowano z zadania typu „znajdź błędy w konstrukcji harmoniczných”.

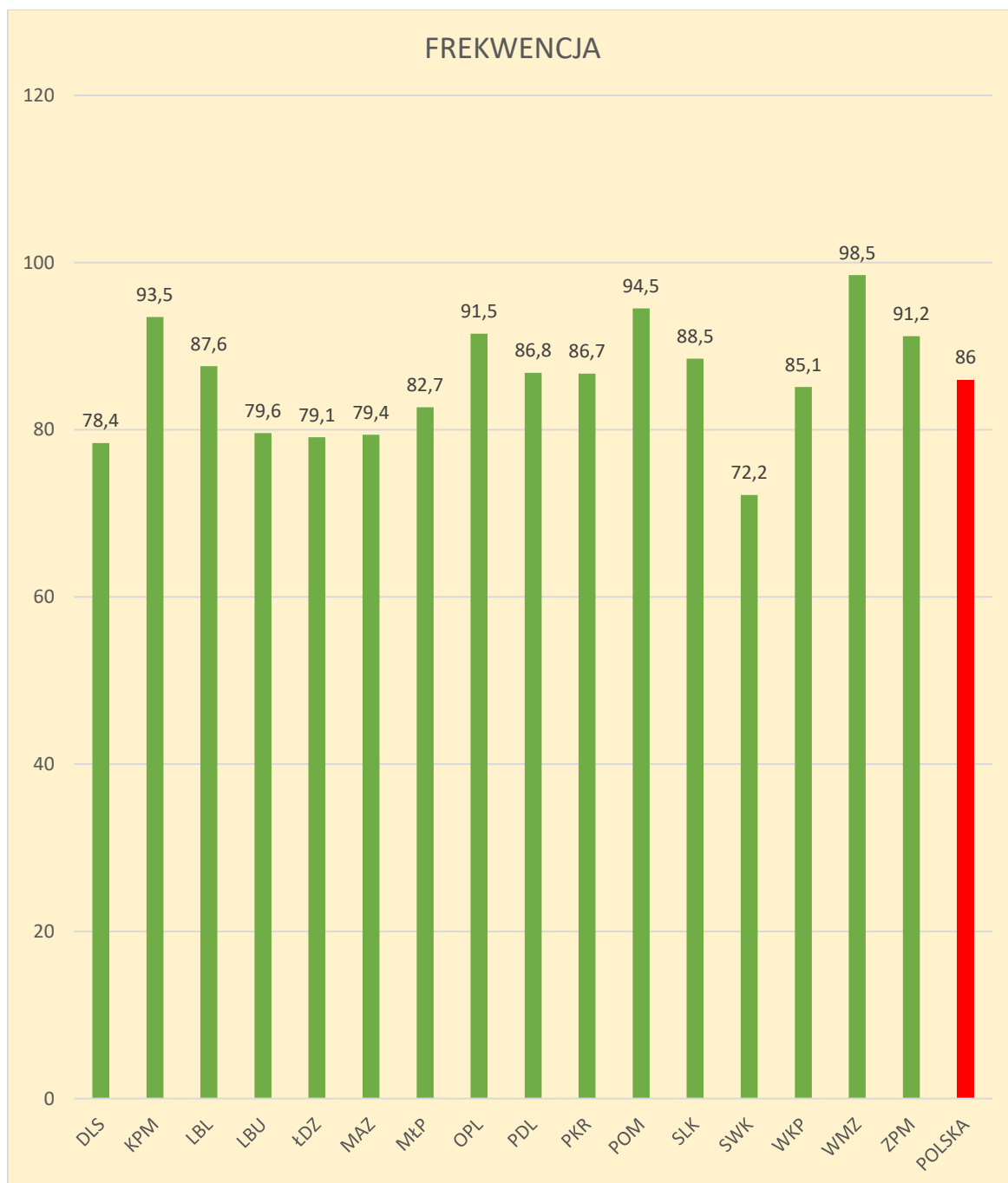
Raportowi towarzyszy tabela regionalna.

Średnia ogólnopolska realizacji zadań testowych wyniosła **46,2 %** wykonalności.

Najlepszy wynik uzyskano w regionach: lubelskim (59,9 %) i świętokrzyskim (58,7 %), najniższy w regionie zachodniopomorskim (37,2 %)

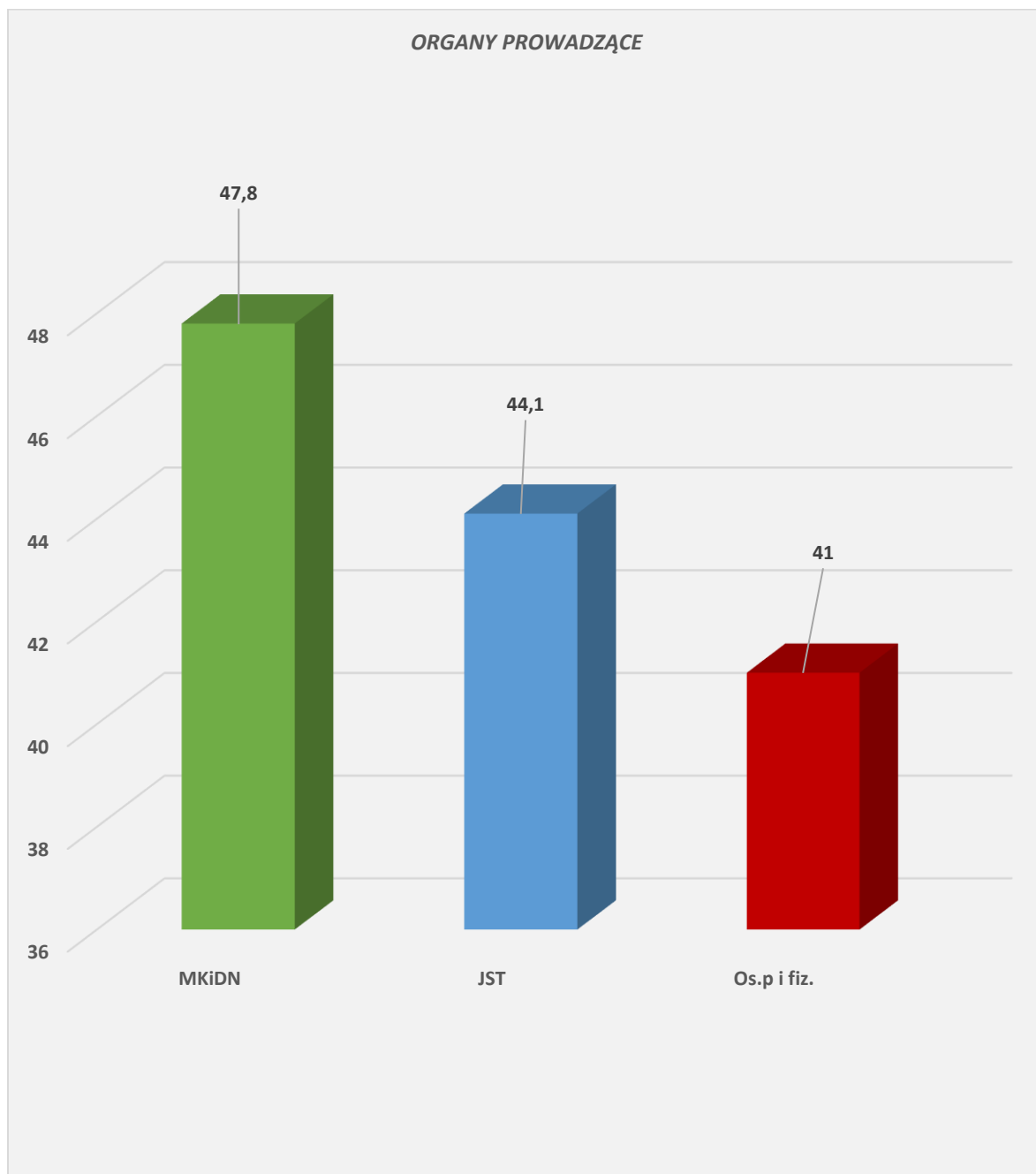

W badaniach zanotowano frekwencję na poziomie 86 %. W pięciu regionach uzyskano wynik powyżej 90 %, podobnie jak w pięciu regionach poniżej 80 %.

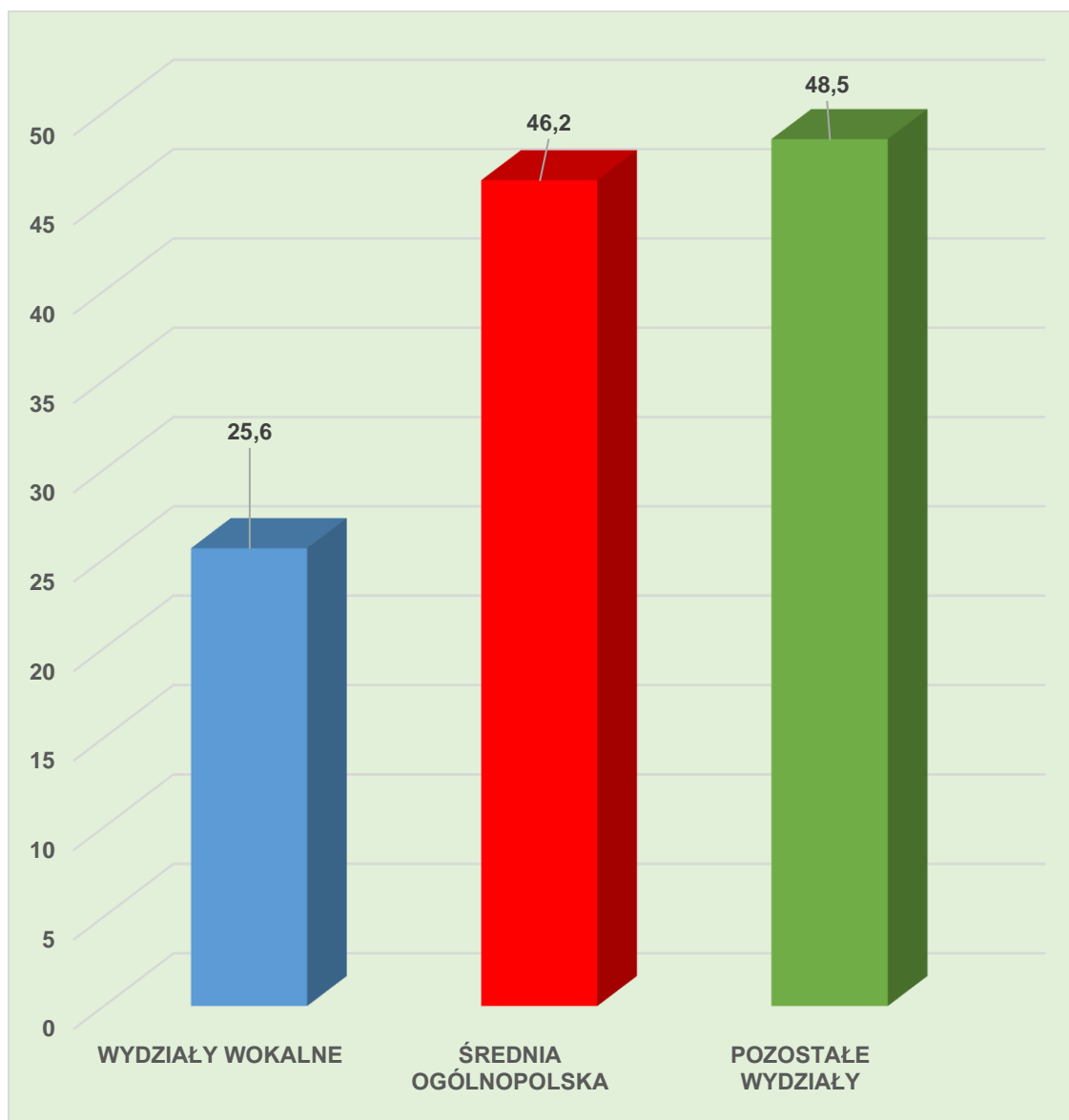
Przebadano poziom realizacji zadań w zależności od organu prowadzącego szkołę.

Najwyższe wyniki zanotowano w szkołach prowadzonych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (47,8 %), najniższe w szkołach prowadzonych przez inne osoby prawne i fizyczne (41 %).

Po raz pierwszy w historii badań wyników przedmiotu *Harmonia* udział w teście wzięli udział uczniowie 13 grup Wydziałów Wokalnych.

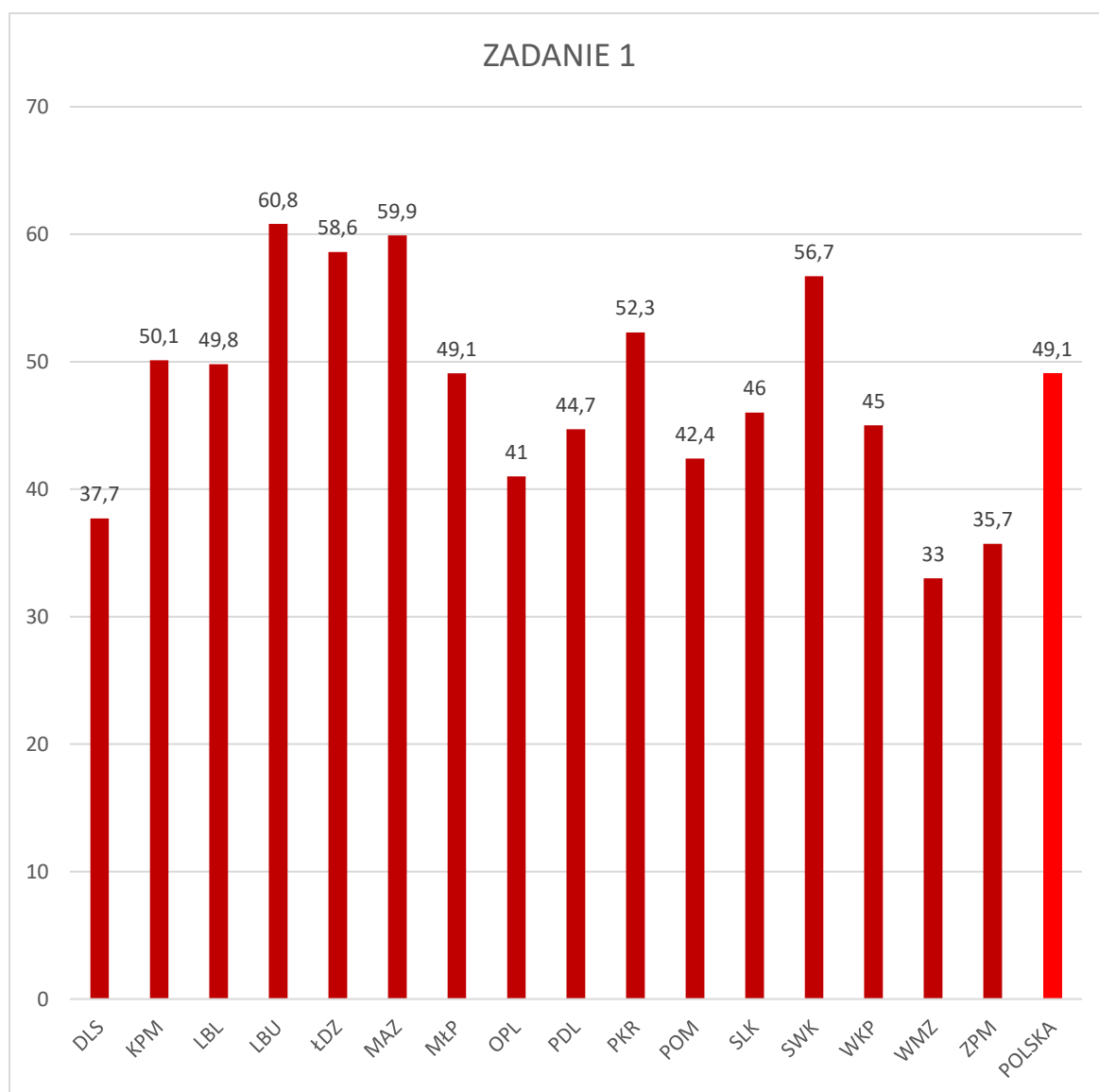
Przy średniej **46,2 %** wydziały te uzyskały 25,6 % wykonalności w przeciwieństwie do uczniów wydziałów instrumentalnych i rytmiki (48,5 %).

ZADANIE 1.

Uczeń zna i rozpoznaje ze słuchu następujące rodzaje kadencji: doskonałą, plagalną neapolitańską, zawieszoną zwodniczą.

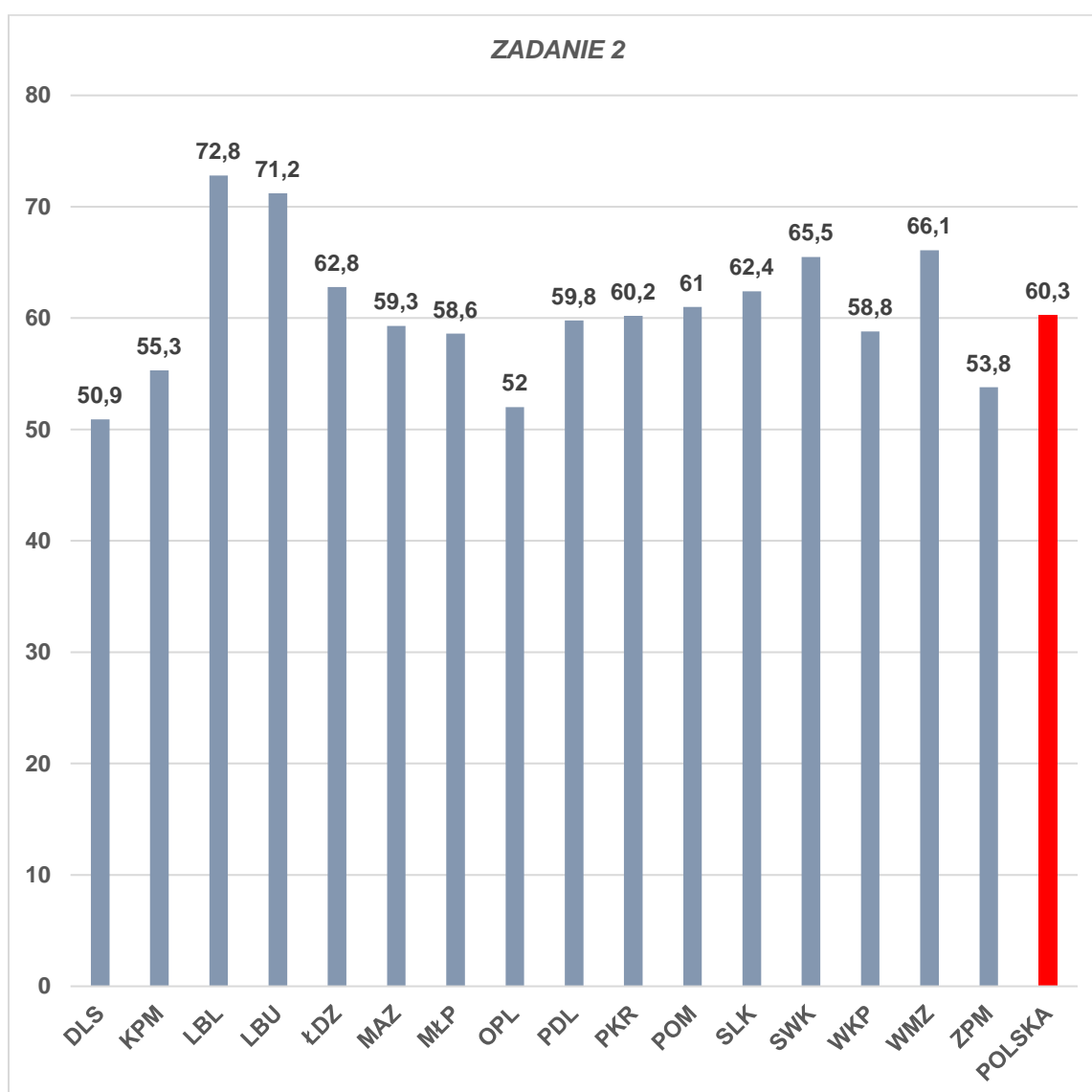
Podstawa programowa z harmonii wymaga od ucznia umiejętności rozpoznawania kadencji między innymi na podstawie analizy słuchowej. Zadanie trudne wymagające umiejętności zdobywanych na zajęciach z kształcenia słuchu (uczeń nie ma do dyspozycji zapisu nutowego) skorelowanych z wiedzą teoretyczną z harmonii (rodzaje kadencji).

ZADANIE 2.

Uczeń zna i rozpoznaje ze słuchu rodzaj progresji: wznosząca/opadająca, modulująca/niemodulująca, określa wzór usłyszanej progresji i interwał o jaki ten wzór jest powtarzany.

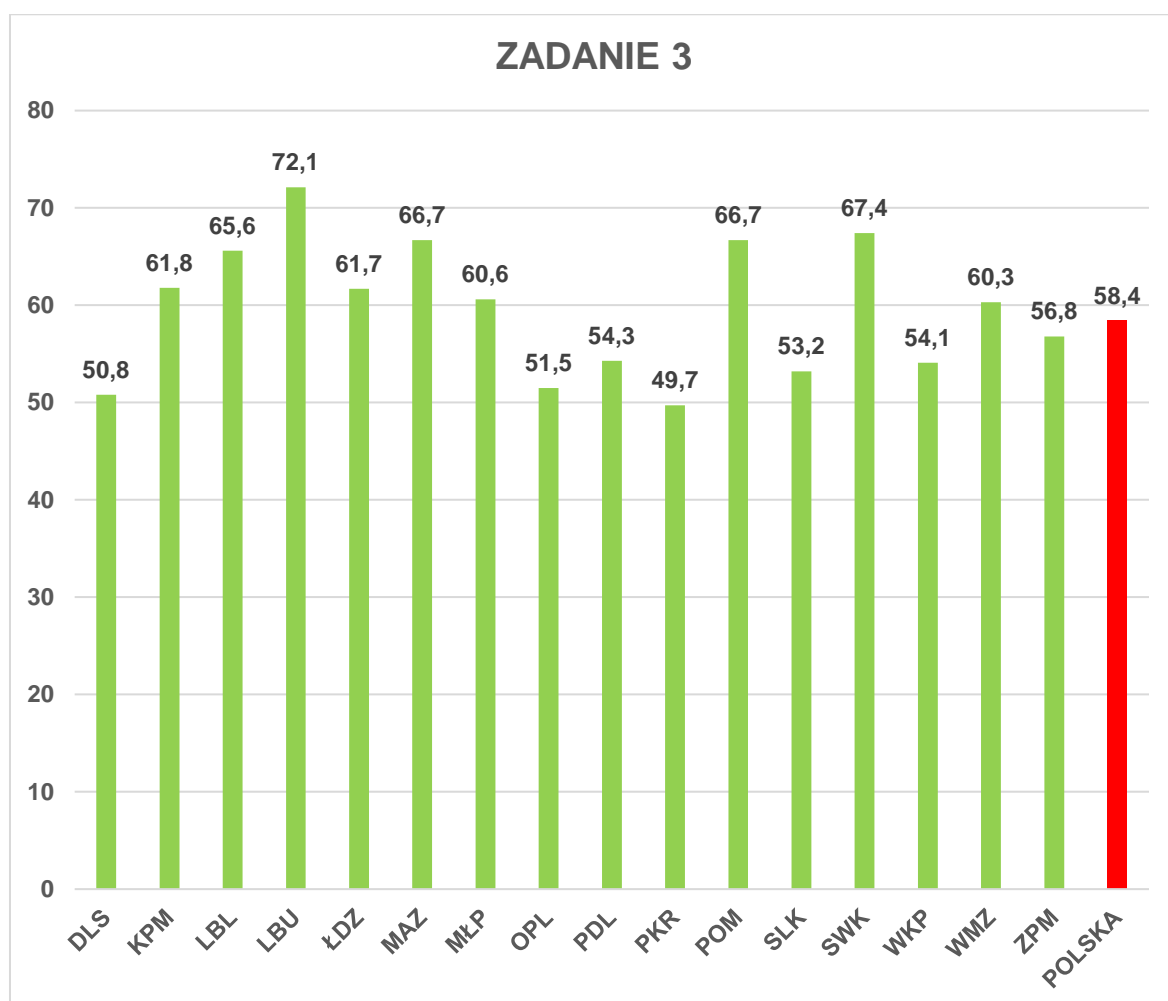
Zadanie średnio trudne. Dotyczy w równym stopniu realizacji podstawy programowej z kształcenia słuchu jak i z harmonii.

ZADANIE 3.

Uczeń zna zasady analizy harmonicznej. Potrafi zapisać rozpoznane akordy za pomocą nazw literowych.

Podstawa programowa wymaga, aby uczeń realizował pisemnie konstrukcje harmoniczne między innymi według nazw literowych akordów. Ze względu na różnorodność systemów zapisów literowych akordów (w literaturze muzycznej i w praktyce szkolnej) polecenie z zadania 3 ogranicza się do zapisu przez ucznia samych nazw akordów. Dzięki temu po raz pierwszy będzie można zdiagnozować popularność konkretnych systemów nazewnictwa literowego akordów w naszym szkolnictwie muzycznym.

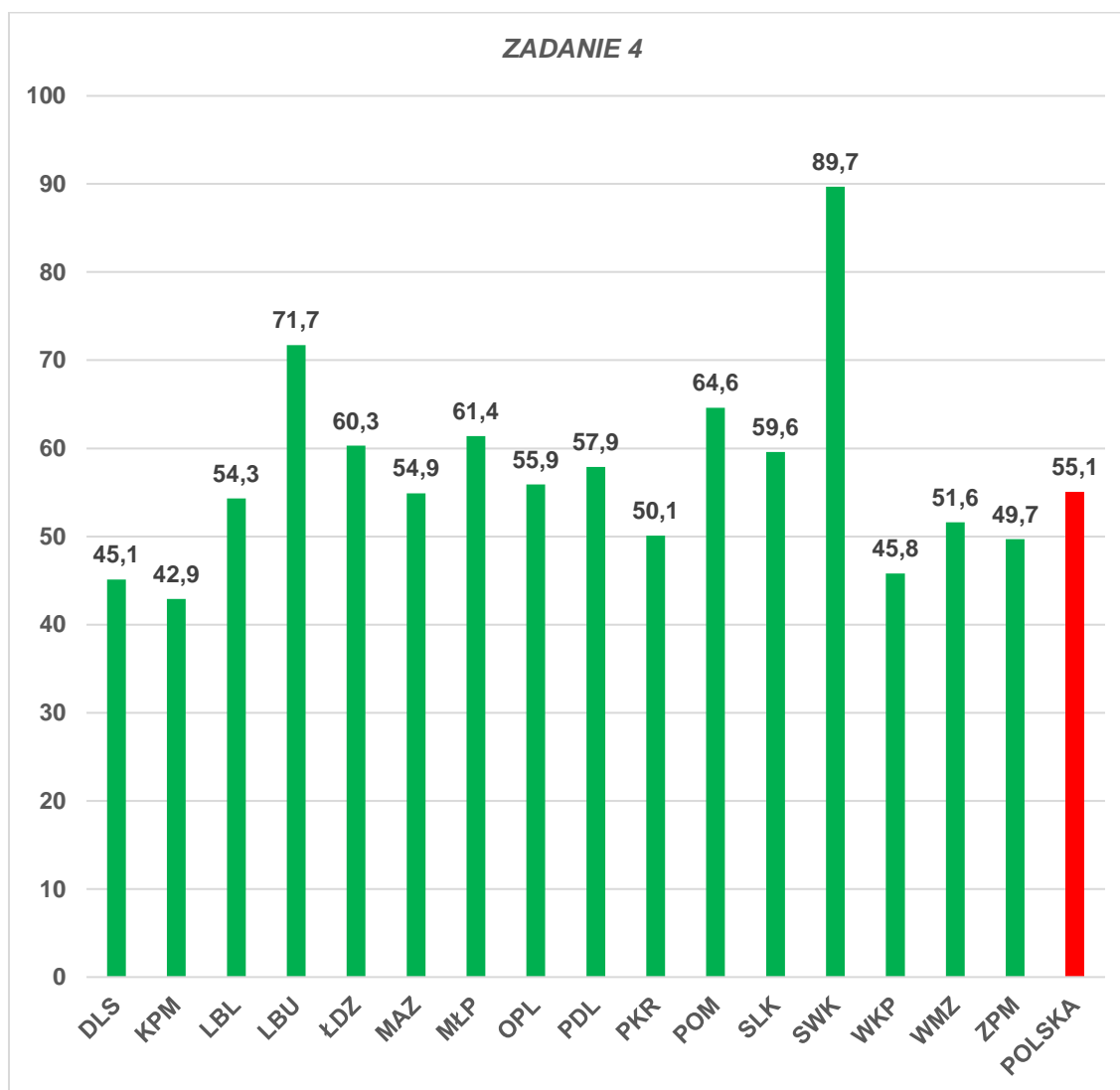
ZADANIA 4-5.

Uczeń realizuje pisemnie konstrukcje harmoniczne z użyciem poznanych akordów, według podanego sopranu, basu lub funkcji.

Zna zasady budowy, określania i łączenia trójdźwięków, czterodźwięków i pięciodźwięków jako akordów głównych i pobocznych w układzie czterogłosowym.

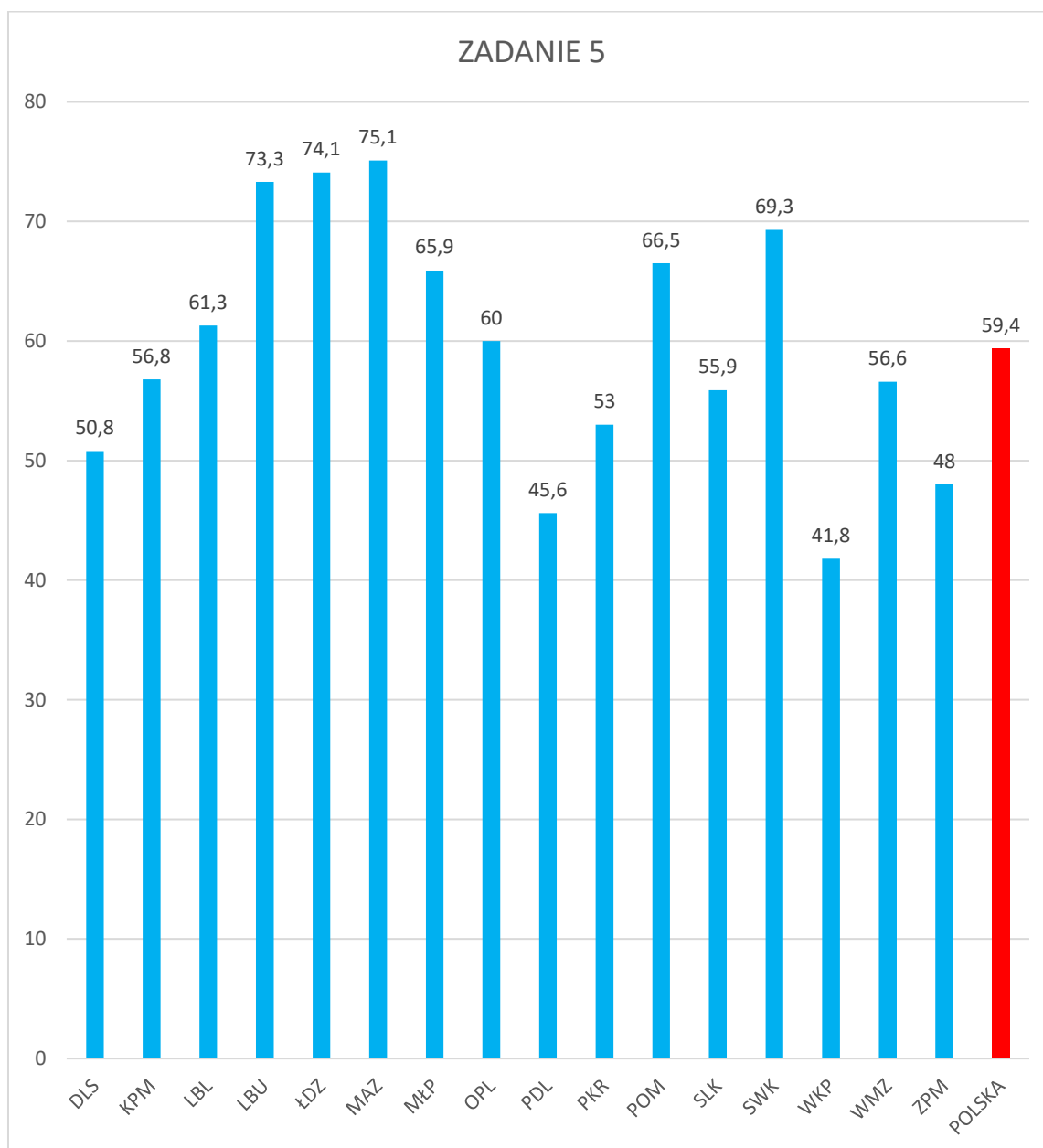
Uczeń zna zasady budowy, łączenia i rozwiązywania dominanty septymowej.

Proste zadanie sprawdzające nabyte umiejętności łączenia akordów triady bez przewrotu.

ZADANIE 5.

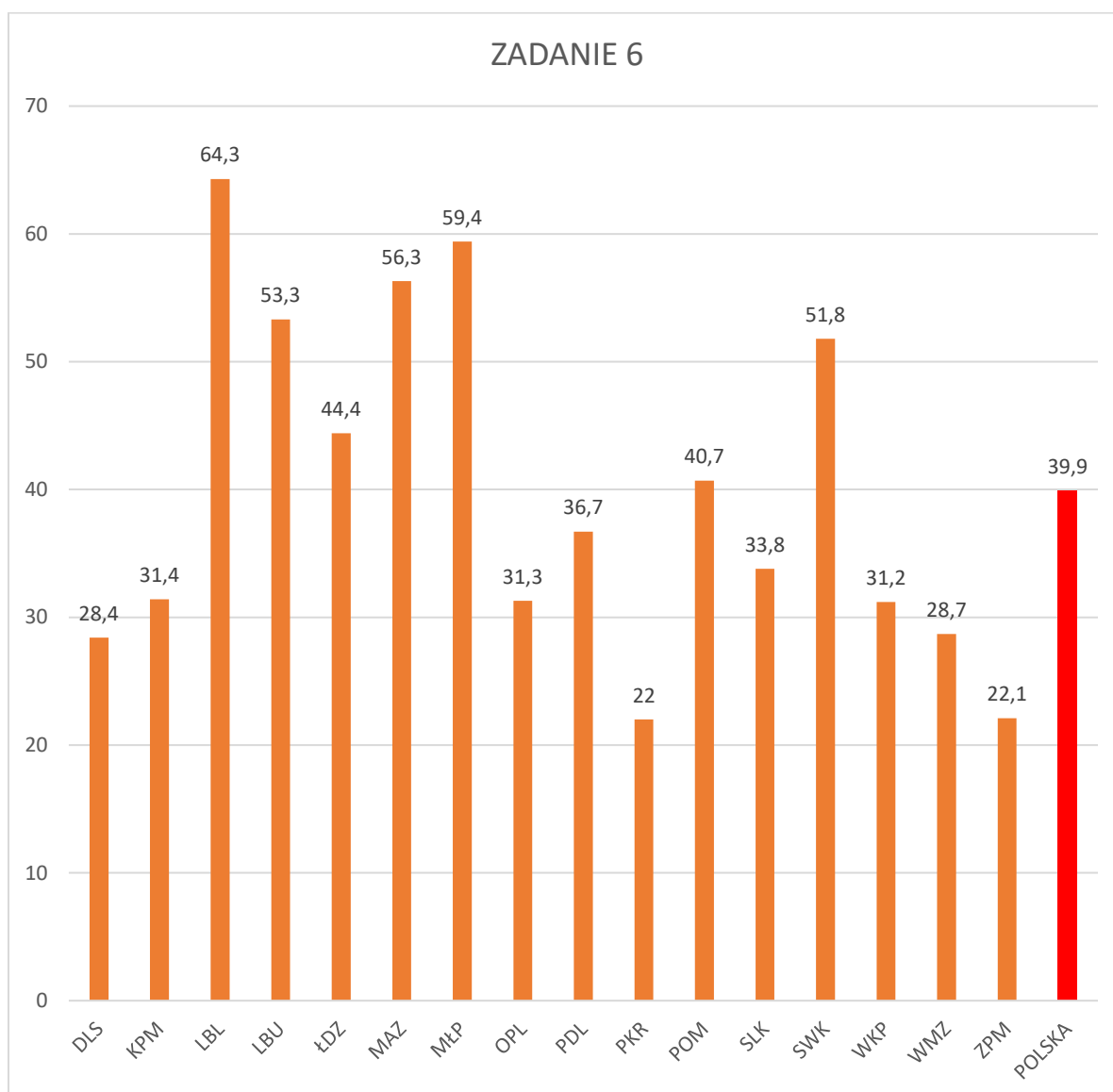
W zadaniu 5 weryfikowana jest umiejętność budowania pięciodźwięku na stopniu pobocznym, umiejętność zwodniczego rozwiązania dominanty septymowej i umiejętność rozwiązywania akordu z sekstą (środkowy etap nauczania harmonii).

ZADANIE 6.

Uczeń zna podstawowe pojęcie z zakresu harmonii funkcyjnej (zjawisko alteracji) i posługuje się nim.

Najprostsze zadanie weryfikujące rozumienie i praktyczne zastosowanie alterowanej dominanty.

ZADANIE 7.

Uczeń potrafi odczytać treść harmoniczną podaną w postaci basu cyfrowanego (w odniesieniu do epoki baroku).

Uczeń zna zasady logiki funkcyjnej, harmonizowania melodii i realizacji basu cyfrowanego (w odniesieniu do epoki baroku).

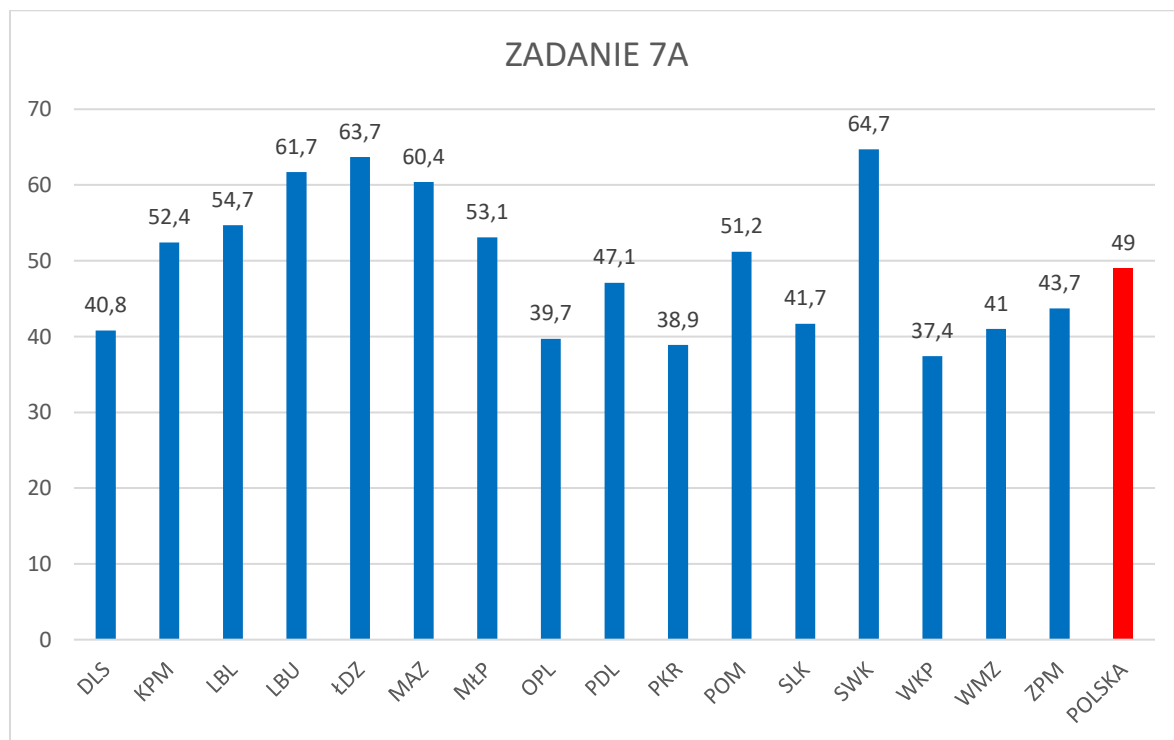
Uczeń zna podstawowe pojęcia z zakresu harmonii funkcyjnej, posługuje się nimi.

Uczeń zna zasady budowy, określania i łączenia trójdźwięków, czterodźwięków i pięciodźwięków jako akordów głównych, pobocznych i wtrąconych, w układzie czterogłosowym, w różnych odmianach skali minorowej.

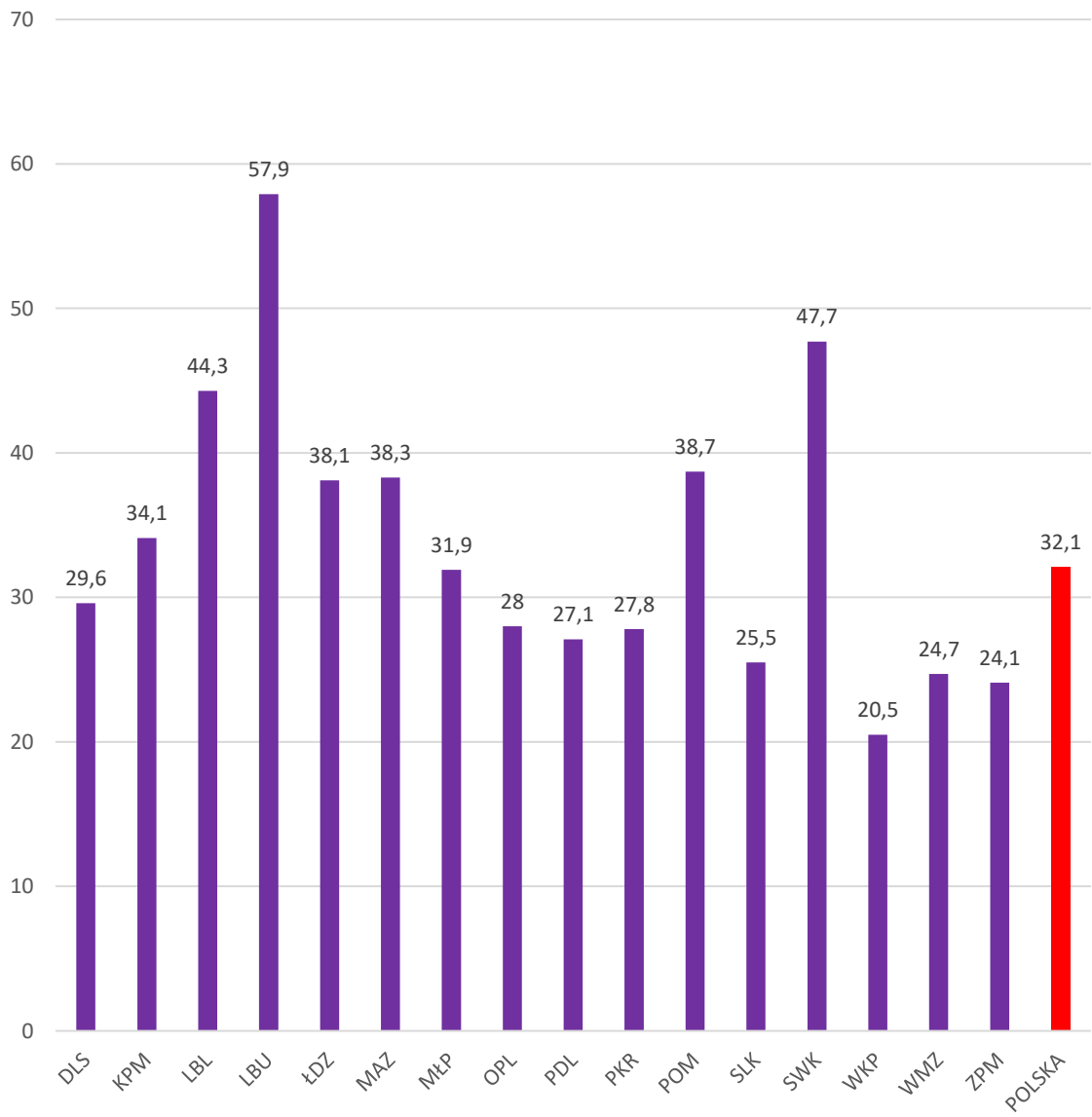
Uczeń zna zasady wychylenia modulacyjnego.

Uczeń zna zasady budowy, łączenia i rozwiązywania dominanty septymowej bez prymy i dominanty chopinowskiej.

Czterotakt sprawdzający umiejętność realizacji konstrukcji harmoniczej według podanego basu cyfrowanego sopranu i funkcji, ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności budowania i rozwiązywania akordów wtrąconych z zastosowaniem wyrzutni (elipsy).

ZADANIE 7B

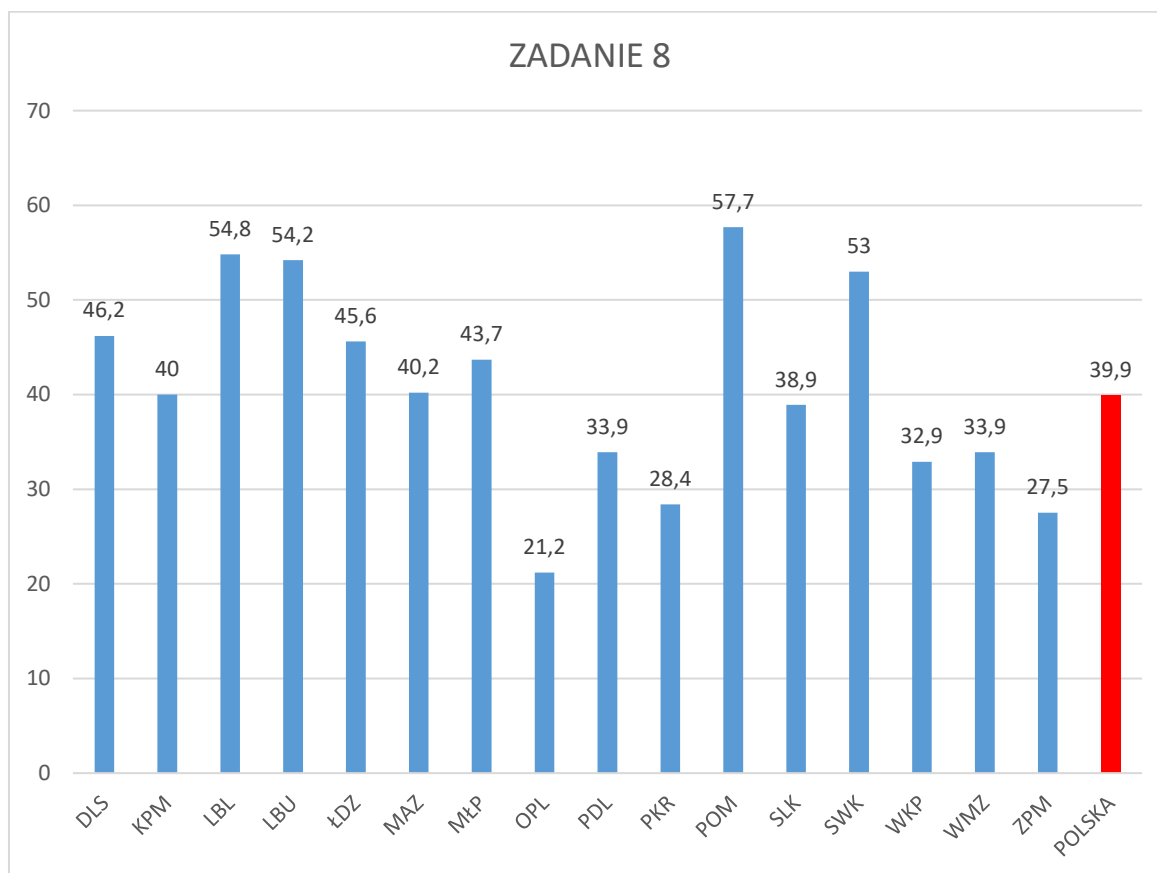

ZADANIE 8.

Uczeń zna zasady modulacji : diatonicznej, chromatycznej i enharmonicznej.

Uczeń realizuje pisemnie wybrany przez siebie rodzaj modulacji w formie krótkiego przebiegu, zawierającego wszystkie elementy procesu modulacyjnego.

Podstawa programowa wymaga, aby uczeń realizował pisemnie różne rodzaje modulacji (diatoniczną, chromatyczną i enharmoniczną). Zadanie nr 8 umożliwia zrealizowanie przez ucznia modulacji każdego rodzaju. Pozostawienie wyboru uczniowi, pozwoli na zdiagnozowanie popularności konkretnego rodzaju nauczanych modulacji.

ZADANIE 9.

Uczeń zna zasady analizy harmonicznej.

Uczeń na podstawie zapisu nutowego, rozpoznaje poznane akordy i wynikające z nich relacje funkcyjne, wychylenia modulacyjne. Potrafi zapisać rozpoznane akordy za pomocą funkcji.

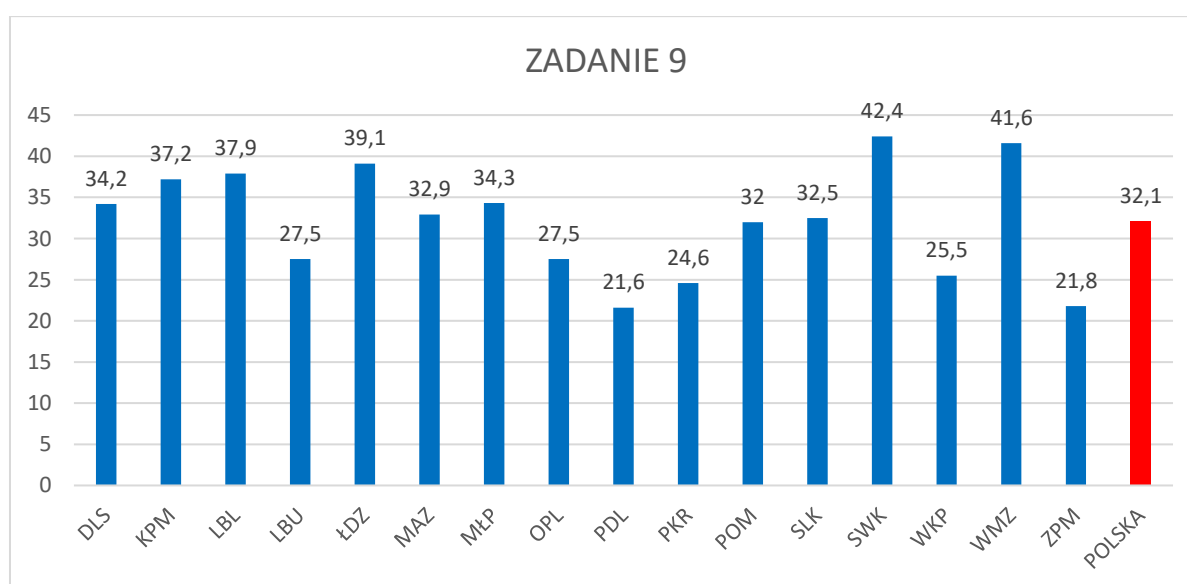
Uczeń zna różne rodzaje dźwięków obcych (opóźnienie, pomocniczy i przejściowy).

Uczeń rozróżnia w zapisie nutowym składniki akordu (w tym dysonujące) i dźwięki obce.

Uczeń zna zasady logiki funkcyjnej.

W zadaniu wykorzystywana jest chóralna faktura pięciogłosowa. Pozwala to na „ucieczkę” od tradycyjnej faktury czterogłosowej i zwrócenie nauczycielom uwagi na konieczność ćwiczenia z uczniami analizy harmonicznej wychodzącej poza czterogłos lub fakturę fortepianową.

Równocześnie podany w zadaniu przykład (dodanie 5 głosu w kluczu wiolinowym) nie będzie zbytnim utrudnieniem dla uczniów przyzwyczajonych do analizy czterogłosu.

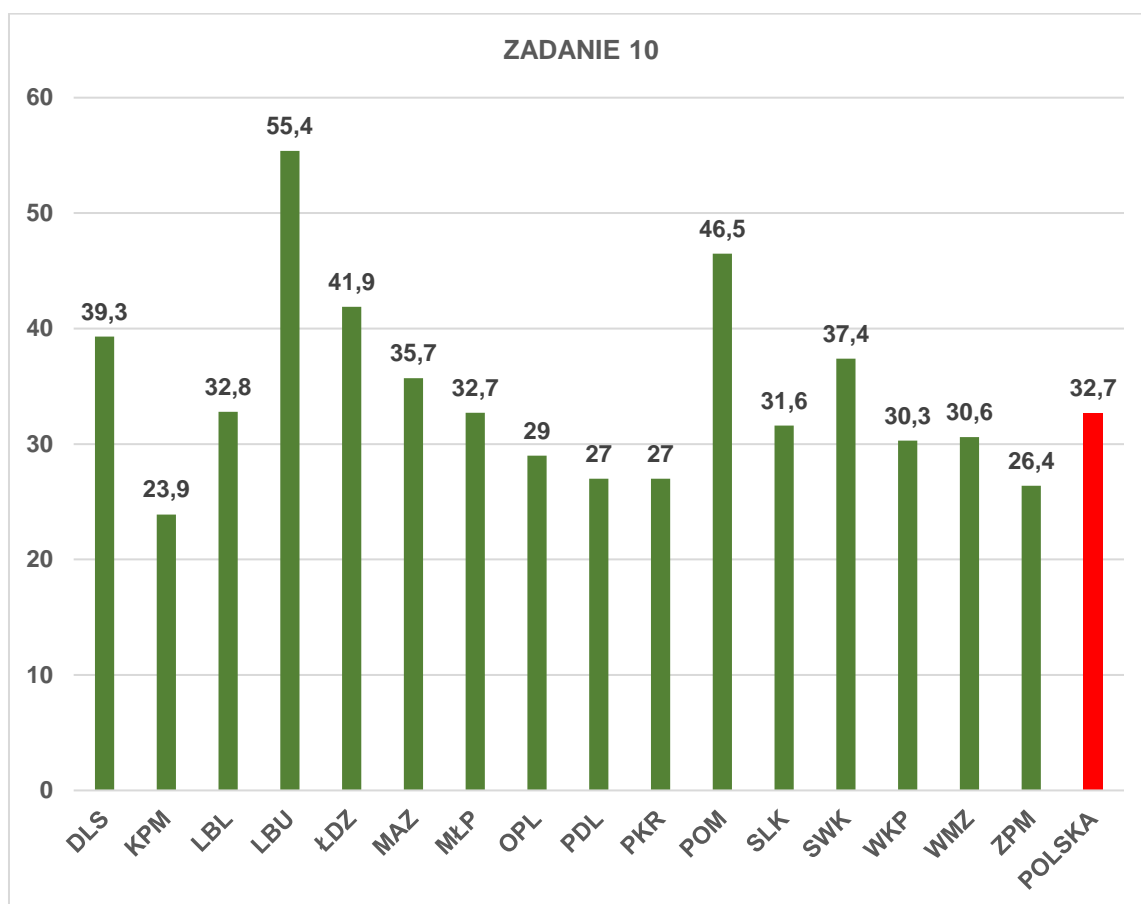
ZADANIE 10.

Uczeń zna charakterystyczne cechy harmoniki XX wieku wynikające z zastosowanego materiału dźwiękowego (skale całotonowa i dwunastodźwiękowa)

Uczeń wykorzystuje poznane środki harmoniki XX wieku, zwracając uwagę na odpowiedni dla danej techniki kompozytorskiej dobór dźwięków, współbrzmień, akordów i skal.

Zadanie w którym uczeń może wykazać się pewną kreatywnością w budowie linii melodycznej i akompaniamentu.

To proste zadanie z zakresu XX-wiecznych technik kompozytorskich. Celem jest wskazanie nauczycielom na konieczność realizacji podstawy programowej również w tym zakresie.

TEST - HARMONIA

imię i nazwisko ucznia/uczennicy

szkoła

Czas sprawdzianu – 90 minut. W pierwszej kolejności realizowane będą zadania 1-3 (przykłady audio). Kolejne zadania można realizować w dowolnej kolejności. Proszę nie wypełniać kwadratów po prawej stronie kartek.

ZADANIE 1.

Za chwilę usłyszysz 5 fragmentów utworów zakończonych kadencją. Przyporządkuj numery usłyszanych fragmentów do poniższych kadencji:

- kadencja doskonała
- kadencja plagalna
- kadencja plagalna neapolitańska
- kadencja zwodnicza
- kadencja zawieszona

ZADANIE 2.

Podczas oczekiwania na wznowienie w meczu hokejowym DJ zabawia publiczność progresją (przykład usłyszysz dwukrotnie z 30-sekundową przerwą).

W każdym z poniższych wierszy wpisz albo zaznacz prawidłowe odpowiedzi:

1/ podany przykład zawiera progresję: **wznoszącą opadającą**

2/ podany przykład zawiera progresję: **modulującą niemodulującą**

3/ zapisz funkcjami lub cyframi rzymskimi początkowy wzór progresji:

☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

4/ w progresji wzór powtarzany jest o interwał

Zadanie 3.

Przeanalizuj poniższy fragment *Credo* Stanisława Moniuszki i podpisz w zaznaczonych miejscach oznaczenia literowe (nie funkcyjne) akordów. Zwróć uwagę na zastosowane w poszczególnych głosach klucze.

Musical score for Soprano, Alto, Tenor, and Bass, showing vocal lines in C major with various accidentals and dynamics.

Blank boxes for chord analysis, with the first one containing A^- and the second containing As .

Zadania 4-5.

4: 5:

Zrealizuj w tonacji G-dur dwa krótkie zadania:

4. Musical notation in G major, 2/4 time, showing a sequence of chords: $\overset{5}{T}_1$, $\overset{3}{S}_1$, $\overset{3}{D}_1$, T.

5. Musical notation in G major, 3/4 time, showing a sequence of chords: T, S_{II}^9 , D^7 , T^{VI} , S^6 , T.

Zadanie 6.

W tonacji B-dur połącz dominantę alterowaną z toniką. Zapisz oznaczenie funkcyjne.

Musical notation in B major, 2/2 time, showing a blank staff for writing the chord connection.

6:

T

Zadanie 7.

a: b:

W poniższym czterogłosie wpisz brakujące głosy uwzględniając w taktach 1-2 oznaczenia *basso continuo* i proponując w taktach 3-4 własną harmonizację sopranu. Dodatkowe punkty otrzymasz za użycie w takcie 3 *wychylenia modulacyjnego* i za ewentualną *wyrzutnię (elipsę)*.
 Podpisz wszystkie funkcje (nie musisz określać pozycji i postaci akordów).

Diagram for harmonic analysis with boxes for functional labels:

T

$D_{\frac{6}{5}}^7$

T

Zadanie 8.

Napisz w czterogłosie modulację dowolnego rodzaju z tonacji F-dur do tonacji D-dur. W zaznaczonych miejscach pod pięciolinią wpisz funkcje harmoniczne. Ustal metrum i pamiętaj o odpowiednich wartościach rytmicznych i znakach chromatycznych. Pamiętaj o wszystkich elementach procesu modulacyjnego. Ilość taktów dowolna.
 Nazwij użyty przez Ciebie rodzaj modulacji.

F-dur:

D-dur:

nazwij użyty rodzaj modulacji (*diatoniczna/chromatyczna/enharmoniczna*)

Zadanie 9

- a/ Dokonaj analizy poniższego fragmentu pięciogłosowego chorału w tonacji c-moll.
 W zaznaczonych miejscach określ funkcje z podaniem pozycji i przewrotu każdego z akordów.
 b/ Obok kółeczek zakreślających dźwięki obce wpisz skrótami ich nazwy.

Max Reger

Andante

p *pp*

p
pp

Zadanie 10 :

- Uzupełnij jednotaktową mikrokompozycję na fortepian.
 W partii prawej ręki dokończ melodię (o dowolnej ilości dźwięków) wykorzystując **wyłącznie stopnie skali całotonowej** (dźwięki skali mogą się powtarzać).
 W partii lewej ręki dopisz do istniejącego trójdźwięku kolejne **trzy trójdźwięki**, tak aby w całym takcie akompaniament w kluczu basowym wykorzystał **wszystkie stopnie skali dwunastodźwiękowej**. Trójdźwięki możesz łączyć ze sobą swobodnie.

con passione